

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПРИВАБЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В КРАЇНІ

Скок Павло Олександрович¹, Жураковський Максим В'ячеславович²

Опубліковано	Секція	УДК
30.08.2025	Економіка	330.322

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17101401>

Анотація. Зазначено, що інвестиції мають істотне значення для функціонування та розвитку економіки, вони визначають фундаментальні господарські процеси, що протікають на рівні економіки в цілому, її галузевих та регіональних сегментів, окремих суб'єктів господарювання. Інвестиції впливають обсяг громадського виробництва та зайнятості, структурні зрушення економіки, розвиток галузей і сфер господарства. Зростання виробничих інвестицій призводить до підвищення продуктивності праці та більш повного завантаження виробничих потужностей. Наявність достатніх інвестиційних ресурсів та їхнє раціональне використання є довгостроковим фактором розвитку національної економіки.

Визначено, що державна інвестиційна політика це складова частина соціально-економічної політики, яка виражає ставлення держави до інвестиційної діяльності, вона визначає цілі, визначає напрями, визначає форми державного управління інвестиційною діяльністю в Україні. Слід сказати, що інвестиційна політика разом зі стратегією розвитку регіону розглядається з позиції державного управління капіталом. Уявімо деякі визначення в такому контексті. Інвестиційна політика – складова частина економічної політики, що проводиться державою, вона може встановлювати структуру та масштаби інвестицій, визначати напрями їх використання, шукати джерела одержання. Інвестиційна політика «задає тон», основні напрями, а ефективні механізми втілення політики у життя здійснюються за допомогою стратегічного плану. При цьому розуміється важливість формування концептуальних засад інвестиційної політики, що дозволяє формувати її як цілеорієнтовану. Де головною цільовою установкою є інвестиційне забезпечення процесу соціально-економічного розвитку регіону. У сукупності зі стратегічним плануванням інвестиційна політика представлятиме надійний інструмент, що сприятиме досягненню поставлених цілей у стратегічному плані розвитку регіонів. Інвестиційна політика сприятиме реалізації зафіксованих у стратегічному плані напрямів розвитку регіону, що сприятиме соціально-економічному регіональному розвитку. Інвестиційна політика у стратегічному плануванні служить барометром розвитку регіональної економіки, вона визначає динаміку економічного зростання та економічну стабільність регіону.

¹ кандидат наук з державного управління, доцент, Заслужений працівник освіти і науки України, Учений секретар науково-дослідного інституту соціально-економічного розвитку міста, м. Київ, тел.: (044) 202-14-01, e-mail: katya_373@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9136-1172>

² магістр, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, тел.: (044) 239-33-33, e-mail: max7337713@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-0531-4578>

Ключові слова: інвестиційна політика, державне регулювання, виробничі інвестиції, стратегія розвитку, цілеорієнтованість, інвестиційне забезпечення, стабільність регіону.

THE IMPACT OF STATE REGULATION ON THE FORMATION OF AN ATTRACTIVE INVESTMENT CLIMATE IN THE COUNTRY

Abstract. It is noted that investments are of significant importance for the functioning and development of the economy, they determine the fundamental economic processes that occur at the level of the economy as a whole, its industry and regional segments, and individual business entities. Investments affect the volume of public production and employment, structural shifts in the economy, the development of industries and sectors of the economy. The growth of production investments leads to increased labor productivity and a more complete utilization of production capacities. The availability of sufficient investment resources and their rational use is a long-term factor in the development of the national economy.

It is determined that state investment policy is a component of socio-economic policy, which expresses the state's attitude to investment activity, it determines goals, determines directions, determines forms of state management of investment activity in Ukraine. It should be said that investment policy, together with the regional development strategy, is considered from the position of state capital management. Let us present some definitions in this context. Investment policy is a component of economic policy conducted by the state, it can establish the structure and scale of investments, determine the directions of their use, and look for sources of receipt. Investment policy "sets the tone", the main directions, and effective mechanisms for implementing the policy are implemented using a strategic plan. This means the importance of forming the conceptual foundations of investment policy, which allows it to be formed as goal-oriented. Where the main target is investment support for the process of socio-economic development of the region. In conjunction with strategic planning, investment policy will represent a reliable tool that will contribute to achieving the goals set in the strategic plan for regional development. Investment policy will contribute to the implementation of the directions of regional development fixed in the strategic plan, which will contribute to socio-economic regional development. Investment policy in strategic planning serves as a barometer of the development of the regional economy, it determines the dynamics of economic growth and economic stability of the region.

Keywords: investment policy, state regulation, production investments, development strategy, goal-orientedness, investment support, regional stability.

Вступ

Постановка проблеми. Інвестиції мають істотне значення для функціонування та розвитку економіки, вони визначають фундаментальні господарські процеси, що протікають на рівні економіки в цілому, її галузевих та регіональних сегментів, окремих суб'єктів господарювання. Інвестиції впливають обсяг громадського виробництва та зайнятості, структурні зрушення економіки, розвиток галузей і сфер господарства. Зростання виробничих інвестицій призводить до підвищення продуктивності праці та більш повного завантаження виробничих потужностей. Наявність достатніх інвестиційних ресурсів та їхнє раціональне використання є довгостроковим фактором розвитку національної економіки.

Державна інвестиційна політика це складова частина соціально-економічної політики, яка виражає ставлення держави до інвестиційної діяльності, вона визначає цілі, визначає напрями, визначає форми державного управління інвестиційною діяльністю в Україні. В економічній літературі зустрічається таке визначення інвестиційної політики держави: «це комплекс цілеспрямованих заходів, які

проводяться державою щодо створення сприятливих умов для всіх суб'єктів господарювання з метою пожвавлення інвестиційної діяльності, підйому економіки, підвищення ефективності виробництва та реалізації завдань соціального розвитку».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день важливі аспекти питання щодо визначення впливу державного регулювання на формування привабливого інвестиційного клімату країни розглядалися багатьма науковцями, такими як: В. А. Худавердієва, В. Г. Федоренко, Д. Е. Федорчук, О. О. Сухий, Ю. І. Спекторов, А. В. Мерзляк, С. В. Захарін та ін та ін.

Мета статті – дослідження особливостей та механізмів державного регулювання на формування привабливого інвестиційного клімату країни.

Результати

У разі ліберальної економіки ринкова модель організації інвестиційної політики вичерпує себе, особливо у періоди економічних криз. Дж. М. Кейнс свідчить, держава має втручатися у інвестиційний процес із єдиною метою стимулювання сукупного попиту. Держава повинна мати можливість проводити інвестиційну політику за допомогою використання фіскальних, бюджетних та монетарних інструментів [1, с.57]. Однак погляди кейнсіанства діють доти, доки кризові явища в економіці не ослабнуть. З іншого боку, з наукової точки зору, державі неможливо безперервно здійснювати заходи протекціоністського характеру. Що зрештою призводить до пасивності діяльності учасників ринку, вироблення «споживчої» поведінки. І. Фішер каже, що державі варто проводити інвестиційну політику, зміст якої має ставати скорочення частки держави у власності, зниження податків, лібералізації зовнішньоекономічних зв'язків.

Алан Х. Мелтцер, М. Фрідмен виступали проти державного втручання в економіку, допускаючи лише податкове та бюджетне регулювання [2, с.16]. Проміжний варіант у цих протиріччях поставили Дж. Хікс та П. Самуельсон, застосовуючи модель «IS – LM» (неокласичний синтез). У першій частині відображається умова рівноваги за рахунок рівності обсягів інвестицій та заощаджень; у другій – рівність між попитом та пропозицією на грошовому ринку. Висновком із вищезазначеної теорії стає твердження про необхідність та можливість втручання держави в організацію інвестиційного процесу, при цьому вона має застосовувати актуальні та ефективні інструменти в даний період часу.

В еволюційній теорії Й. Шумпетера концептуальною основою державної інвестиційної політики є створення умов для розвитку технологічно прогресуючої економіки, підтримка вітчизняних новаторів та створення певних умов, за яких вони органічно увійдуть до економічного простору.

Слід сказати, що інвестиційна політика разом зі стратегією розвитку регіону розглядається з позиції державного управління капіталом. Уявімо деякі визначення в такому контексті. Інвестиційна політика – складова частина економічної політики, що проводиться державою, вона може встановлювати структуру та масштаби інвестицій, визначати напрями їх використання, шукати джерела одержання [3 с.89]. Інвестиційна політика – комплекс цілеспрямованих заходів, які проводяться державою зі створення сприятливих умов всім суб'єктів господарювання з метою пожвавлення інвестиційної діяльності, підйому економіки, підвищення ефективності виробництва та реалізації завдань соціального розвитку [4, с.21].

Інвестиційна політика – сукупність державних підходів та рішень, які визначають напрями використання капітальних інвестицій в економіці.

Інвестиційну політику розглядають із погляду формування економічної безпеки держави. Вона повинна забезпечувати достатність інвестицій для сталого розвитку економіки, їх оптимізацію в галузевій та територіальній структурі інвестицій, а також

наповнення інвестиційного процесу всіх проектів, що реалізуються інноваційним змістом.

У західній літературі у дослідженнях інвестиційної політики акцентується увага на інвестиційній політиці як процес: індивідуальні інвестиції чи інвестиції підприємств. У цьому трактуванні термін «інвестиційна політика» означає інвестиційну політику підприємств. Це складний, взаємозалежний та взаємозалежний набір видів діяльності підприємства, спрямований на його подальший розвиток, отримання прибутку, а також на будь-які інші позитивні ефекти, які отримуються в результаті інвестування. Тим не менш, на практиці інвестиційна політика в даному контексті сприймається як загальний курс (програма) інвестиційної діяльності організації, що дуже часто плутають з інвестиційною стратегією.

У існуючому контексті з використанням наявних інструментів аналізу інвестиційні процеси не можуть бути розглянуті та проаналізовані у всеосяжному масштабі, якщо зводити їх виключно до державної чи корпоративної інвестиційної політики. Визначення державної та корпоративної (підприємницької) інвестиційної політики не є повними для теоретичного затвердження та адекватного аналізу ефективності інвестиційної політики українських державних компаній, які здійснюють інвестиційну діяльність за кордоном. Повертаючись до проблеми сучасного трактування терміна «інвестиційна політика», можна помітити схожість у вищезгаданих розбіжностях у теоретичному та практичному планах. У даному контексті слід визнати необхідність виявлення іншого погляду на інвестиційну політику, яка стверджує наявність інвестиційної політики держави за кордоном.

Інвестиційна політика – це політика держави, спрямовану забезпечення важливої макроекономічної пропорції – співвідношення накопичення і споживання ВВП. Інвестиційну політику розглядають як багатоаспектну діяльність держави, що формує сприятливий інвестиційний клімат, стимулюючи інвестиційну активність та підвищуючу ефективність використання інвестицій у країні [5, с.33].

Також виокремлюють галузеву, регіональну інвестиційну політику. При цьому пріоритетною вважають державну інвестиційну політику, оскільки саме вона сприяє активізації інвестиційної діяльності на всіх рівнях [6, с.14].

Інвестиційна політика - це складова частина економічної політики у вигляді встановлення структури та масштабів інвестицій, напрямів їх використання, джерел отримання з урахуванням необхідності оновлення основних засобів та підвищення їх технічного рівня.

Інвестиційна політика – сукупність народногосподарських підходів та рішень, що характеризують основні напрями капітальних вкладень у сферах та галузях економіки. Інвестиційна політика виконує вирішальну роль формуванні структурної політики.

Інвестиційна політика – це система заходів, спрямовану стимулювання інвестиційної активності, включаючи формування сприятливого інвестиційного клімату, залучення додаткових джерел інвестування та створення єдиних стандартів обґрунтування ефективності інвестицій.

Цікавим є підхід до розуміння сутності інвестиційної політики не як до сукупності економічної політики держави або системи заходів державних органів влади, хоча це досить важливий аспект. Але й її розуміння як ідеології, загальної генеральної лінії, концепції, покладеної основою управління інвестиційної діяльністю у регіоні. Тобто розгляд її сутності на якіснішому рівні, що враховує багато аспектів інвестиційної політики.

Також слід звернути увагу, що при формуванні понять інвестиційної політики виділяються підходи до сутності категорії регіональна інвестиційна політика, такі як системний, діяльнісний, інституційний, відтворювальний, концептуальний.

Виділяють формалізовану та неформалізовану інвестиційну політику. У цьому формалізований підхід у тому, що є сформована правова база, регулююча інвестиційні процеси. Тут явно виражено державне втручання у інвестиційний процес. Неформалізована інвестиційна політика характеризується слабкою участю у ній держави й великим обсягом приватного капіталу.

Інвестиційна політика, що проводиться державою, здатна запобігти негативним економічним наслідкам у стабілізації інвестиційних процесів [13].

На думку автора інвестиційна концепція - основна ідея, система поглядів, яка визначає принципи інвестиційної діяльності, стратегічні цілі, пріоритети, методи та механізми.

При цьому розуміється важливість формування концептуальних засад інвестиційної політики, що дозволяє формувати її як цілеорієнтовану. Де головною цільовою установкою є інвестиційне забезпечення процесу соціально-економічного розвитку регіону.

У процесі вивчення теорії до поняття інвестиційної політики у тих стратегічного плану розвитку регіону можна дійти невтішного висновку, що розглядати інвестиційну політику необхідно з позиції його втручання у інвестиційний процес у вигляді управління бюджетом та її виконанням, бо як створення умов економічного зростання та стійкості економічного розвитку регіону [7, с.243]. У сукупності зі стратегічним плануванням інвестиційна політика представлятиме надійний інструмент, що сприятиме досягненню поставлених цілей у стратегічному плані розвитку регіонів. Інвестиційна політика сприятиме реалізації зафіксованих у стратегічному плані напрямів розвитку регіону, що сприятиме соціально-економічному регіональному розвитку.

Інвестиційна політика у стратегічному плануванні служить барометром розвитку регіональної економіки, вона визначає динаміку економічного зростання та економічну стабільність регіону.

Видається важливим науковий підхід до розуміння особливостей стратегічного планування регіону та ролі в ньому інвестиційної політики. Перша – це «модифіковане перенесення» технологій стратегічного планування підприємств у сферу розробки стратегій регіонального розвитку, що обумовлено розглядом регіону як квазідержави, квазіринку. Друга важлива особливість розробки стратегічного плану – облік ієрархії регіону у системі управління, його «мезо становище» і підхід до розробки стратегічного плану більш узагальненого характеру. Третя особливість виражена в необхідності залучення всіх зацікавлених стейкхолдерів для прийняття певних рішень в рамках стратегічного плану регіону. Як четверта особливості виділяють необхідність зіставлення різних видів політик зі стратегій розвитку регіону. Виділяючи різні види, зокрема, податкову, бюджетну, соціальну та інші, наголошується на важливості розробки інвестиційної політики. Яка включає в себе заходи щодо залучення інвестиційних коштів та підтримки інвестиційної активності регіонів. Зазначається важливий методологічний підхід для формування інвестиційної політики – напрями розвитку інвестиційної діяльності регіону, які у інвестиційній політиці деталізуються у стратегії регіонального розвитку. Інвестиційна політика «задає тон», основні напрями, а ефективні механізми втілення політики у життя здійснюються за допомогою стратегічного плану [8, с.111].

Висновки

Стратегічну рівновагу має встановлюватися в рамках викладених трактувань інвестиційної політики, а їх рівновага забезпечуватиметься за допомогою матриці, яка може бути представлена таким чином: індивідуальні інвестиційні стратегії (рядок), корпоративна інвестиційна політика (стовпець) та державна інвестиційна політика

(визначник). Можливості для фінансового забезпечення інвестиційної діяльності розширюються з розвитком іпотечного кредитування. Активному формуванню ринку нерухомості після завершення чекової приватизації сприятиме формування організаційно-правового та методичного забезпечення оцінки нерухомості та оцінки вартості нематеріальних активів на засадах, прийнятих у світовій практиці. Передбачається уніфікація вітчизняних методик оцінки нерухомості з подальшим приведенням українських стандартів у відповідність до світових.

Література:

Захарченко Н. В. Інвестування: навчально-метод. посіб. Одеса, 2018. С. 53—60.

2. Кирилюк М. М. Особливості інвестиційної підтримки сільськогосподарського виробництва в умовах воєнної економіки. Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень: зб. наук. пр. з матеріалами VII Міжнар. наук. конф., м. Чернівці, 9 серпня 2024 р. Вінниця: ТОВ "УКРЛОГОС Груп", 2024. С. 15—18.

3. Вовк М.В. Інвестиційний потенціал сільського господарства України. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. No 2 (1). С. 87—94.

4. Гарбар Ж. В., Майбородюк К. С. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств України. Інвестиції: практика та досвід. 2021. No 12. С. 18—22.

5. Дідур К.М. Сутність, класифікація й структура інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2022. No 9—10. С. 30—38.

6. Майорова Т.В., Крук В.В., Шевчук Я.В. Капітальні інвестиції: сутність та проблеми реалізації в кризових умовах. Інвестиції: практика та досвід. 2015. No 21. С. 12—16.

7. Міщук О.В. Прямі іноземні інвестиції у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України. Інноваційна економіка. 2013. No 7. С. 242—245.

8. Однорог М.А. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2015. Вип. 126. Ч. 2. С. 108—115.